

מעדני אשר

גיליון תכ"ז
(שנה ט')
פרשת ראה תשע"ב

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הודעה משמחת

אפשר לטמוע שיעורים מ"מעדני אשר" ע"י מערכת קול הלשון 03-6171111
לאידיש 311-12 ללשון הקודש: 111-47

עני המתפרנס מהצדקה האם יש לו חיוב לתת צדקה?

איתא בגמ' גיטין ז' ע"מ ב' דאפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן צדקה, ושוב אין מראין לו סימני עניות, וכן פסק הטור והש"ע יור"ד סימן רמ"ח.

יש להקשות: הרי הטור בעצמו כתב יור"ד סימן רמ"א משמו של רבינו סעדיה גאון דאינו חייב ליתן צדקה עד שיהא לו פרנסתו שנאמר ויקרא כ"ה ל"ו וחי אחיך עמך חייך קודמין לחיי אחיך וגם רבינו הרמ"א כתב שם ג"כ כן.

ובערוך השלחן יור"ד סימן רמ"ח ס"ק ב' כתב ונראה שמטעם זה השמיטו שם רבינו הב"י בש"ע כמ"ש שם בספרו בד"ה וז"ל יש לי על הר' סעדיה גמגומי דברים עכ"ל וברור הוא דקשה ליה מדין שלפנינו.

ויש מי שמתרץ: דגם כאן מיירי כשיש לו פרנסתו ואם לאו אינו חייב ליתן צדקה כמ"ש בס"י רנ"א, ואי קשיא דא"כ איך רשאי לקבל צדקה, ד"ל דמיירי כגון שאין לו מאתים זוז דרשאי לקבל צדקה כמ"ש בס"י רנ"ג ש"ך סק"א.

ובערוך השלחן: כתב ודברים תמוהים הם, דאם יש לו פרנסה פשיטא שאסור לו לקבל צדקה אף כשאין לו מאתים זוז, דהטעם דבפחות משיעור זה רשאי לקבל צדקה משום דאמדו חכמים דבפחות משיעור זה אין בו כדי להתפרנס כמ"ש שם אבל כשיש לו פרנסה מי התיר לו לקבל צדקה אפילו אין לו מעות כלל.

ומתרץ בערוך השלחן: ולענ"ד אין כאן התחלת קושיא דשני עניינים הם דזה שנתבאר שם דפטור מן הצדקה עד שיהא לו כדי להתפרנס זהו בצדקה תמידית מעשר או חומש מפרנסתו אבל בכאן מיירי בחובת הצדקה פעם אחת בשנה לקיים מ"ע של צדקה שעל זה אמרו בגמ' ב"ב ט' ע"מ א' לעולם אל ימנע אדם עצמו מלתת פחות משליש שקל לשנה, ובוזה אמרו בגיטין שם דאפילו עני המתפרנס מן הצדקה מחוייב ליתן צדקה כלומר לקיים מצות צדקה והיינו השלישית השקל, וראיה לזה מדברי הרמב"ם ב"ז ממטנות עניים דין ה' שכתב וז"ל ולעולם לא ימנע עצמו משלישית השקל בשנה וכל הנותן פחות מזה לא קיים מצוה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן צדקה לאחר עכ"ל כלומר אותו שלישית השקל.

האם מותר להעדיף לתת צדקה לעני תלמיד חכם

שאינו גר בעירו קודם לעני עם הארץ שגר בעירו?

בפרשתן ט"ז ז' כי יהיה בך אביון וגו' לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ וגו' כי פתח תפתח את ידך.

קימ"ל יורה דעה הלכות צדקה סימן רנ"א סעיף ג' עניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת.

יש לחקור מה הדין אם עניי עירו עמי הארץ ועניי עיר אחרת תלמידי חכמים האם מותר להקדים עניי עיר אחרת כיון דקימ"ל יור"ד סימן רנ"א ס"ק ט' וכל הגדול בחכמה קודם לחבירו או דילמא עניי עירו קודם בכל אופן.

הנה בשו"ת מהר"ו סימן כ"ו כתב דעניי עירך עמי הארץ, קודמין לעניי מעיר אחרת אע"פ שהם תלמידי חכמים.

ובשו"ת חתם סופר חלק ו' ליקוטים סימן כ"ז כתב הא דפשיטא ליה למהר"ו דעניי עיר קודמין לת"ח שמעיר אחרת, כיון דתלי קרא בהעני עמך, וממילא מוכח נמי דעניי עיר קודמין לעניי א"י שהם ת"ח שיש להם ב' מעלות מ"מ הכל תלוי בהעני עמך.

וכן בפתחי תשובה יורה דעה סימן רנ"א ס"ק ג' מביא בשם שו"ת שמש צדקה יור"ד סי' י"ט דעניי עירו אפילו הם עמי הארץ, קודמים לעניי עיר אחרת שהם ת"ח, והא דאיתא לקמן סעיף ט' דכל הקודם בחכמה קודם לחבירו, היינו דוקא אם שניהם מעיר אחת.

ובערוך השולחן יורה דעה הלכות צדקה סימן רנ"א מביא את דברי הפתחי תשובה בשם השמש צדקה.

ומביא ראיה לזה: מהא דקימ"ל שקרוביו קודמין לאחרים, וזהו וודאי שאפילו הם ע"ה הם קודמין מצד קרבתם כדכתב ומבשרך לא תתעלם.

ובשו"ת משיב דבר חלק ב' סימן מ"ז תמה על הפתחי תשובה: וז"ל והיה הדבר תמוה בעיני, וראיתי בגוף שו"ת שמש צדקה, והנה מיירי שם במי שרוצה לקמץ מעניי עירו ולשלוח לת"ח, בזה כתב דעניי עירו קודמין, אבל אם הת"ח לפניו בזה ודאי מודה דת"ח קודם דאפילו אי נימא דמצוה להקדים לבני עירו, מכ"מ הרי עשה דכבוד תורה עדיף כדאיתא בגמ' שבועות ל' וכתובות דף ק"ה והיינו משום דמ"ע לכבד את החכם בפניו שהוא כבוד תורה דעדיפא.

גליון זה נודב לרגל יומא דהילולא רבה של

הרה"ק הדמשק אליעזר מויזניץ זי"ע

החל בב' אלול

הונצח ע"י ידידנו

איש חביבם ונאמנם של גדולי ישראל

הרב החסיד מנחם אליעזר מוזס שליט"א ירושלים

שהקים ביהמ"ד הגדול והמפואר דחסידי ויזניץ בבית שמש על שמו של בעל ההילולא

יהא רעוא שזכותו הגדולה של בעל ההילולא

תגן עליו ועל בני ביתו ויוצי"ח להתברך בכל מילי דמיטב

נ"ה נסמח אדם

נ"ה נסמח אדם

עיר שיש בה בית הכנסת האם יכול להיות עיר הנידחת?

בפרשתן י"ג י"ז ואת כל שללה תקבוע אל תוך רחובה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לה' אלהיך.

הנה איתא בגמ' סנהדרין ע"א ע"א ר"א אומר עיר שיש בו מזוזה אינה נעשית עיר הנדחת, משום דכתיב בפרשתן י"ג ואת כל שללה תקבוע אל תוך העיר ושרפת באש, וכיון דאיכא מזוזה לא אפשר דכתיב לא תעשון כן לה' אלקיכם, משמע מזה דאם אין בעיר מזוזות שפיר נעשית עיר הנידחת, בענין מדוע לא אמרינן עשה דוחה לא תעשה, שיבא העשה של את כל שללה תשרוף, וידחה הלא תעשה של לא תעשון כן, עיין בספר מעדני אשר פרשת ראה תשס"ז שתרצתי בשבעה אופנים.

יש להקשות: הרי אין לך עיר שאין שם בית הכנסת, א"כ הרי בית הכנסת נמי אסור לנתוק, א"כ מדוע לא אמרינן נמי כל עיר שיש בה בית הכנסת אינה נעשית עיר הנדחת, כך מקשה בשו"ת צמח צדק לובאוויטש אורח חיים סימן כ'.

עוד קשה: על הא דאיתא בגמ' יומא י"ב דילפינן מקרא דבית הכנסת אינו מטמא בנגעים, דיש להקשות, מדוע צריך פסוק שאין מטמא בנגעים, הרי איתא בגמ' דעיר הנדחת אפילו יש בה מזוזה אחת ניצלת דאי אפשר לקיים ושרפת באש דכתיב לא תעשון כן, וה"נ הא אי אפשר לקיים מצות נתיצה בבית הכנסת, כך מקשה בשו"ת בר לואי אור"ח סימן ה', וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ו' סימן ט', וכן בשו"ת עמודי אש סימן י"ח ס"ק ב'.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שכתב הר"ן מגילה ח' ע"א מדפי הר"ף דקדושת בית הכנסת לא הויא אלא מדרבנן, לפי הנ"ל אתי שפיר, דאם יש בית הכנסת שפיר מן התורה מנתצים את זה, כך תירץ בשו"ת צמח צדק לובאוויטש אורח חיים סימן כ'.

וכן אתי שפיר הקושיא השנייה: דכיון דקדושת בית הכנסת רק דרבנן, לכן צריך קרא דצריך קרא דמן התורה אינו מטמא בנגעים, כך תירץ בשו"ת בר לואי אור"ח סימן ה', וכן בשו"ת מהרש"ם חלק ו' סימן ט', וכן בשו"ת עמודי אש סימן י"ח ס"ק ב'.

אבל בשו"ת מהרש"ם חלק ו' סימן ט' דוחה: דאפילו לשיטת הר"ן דקדושת בית הכנסת רק דרבנן, מ"מ איסור נתיצה אסור מן התורה כדמוכח מהרמב"ם במנין המצות דבכלל לא תעשון גם ביהכ"נ וביהמ"ד, אך בזה י"ל דלהרמב"ם סובר כהרמב"ן דקדושתו מה"ת ועפ"מ ס' קצ"ב סק"ו בזה.

ב. דווקא במזוזה שיש הרבה לאוין דבכל אזכרה עובר בלאו, לא שייך לומר עשה דוחה לא תעשה לכן אינה נעשית עיר הנידחת, משא"כ בבית הכנסת דאיכא רק לאו אחד שפיר אמרינן עשה דוחה לא תעשה לכן עיר שאין בה מזוזה ויש בו בית הכנסת שפיר נעשית עיר הנידחת, וכן היה מטמא בנגעים בלא הפסוק, לכן צריך פסוק מיוחד לכך, כך תירץ בשו"ת עמודי אש סימן י"ח ס"ק ב'.

ג. דכיון דקמ"ל דאם נותץ שלא כדרך השחתה אינו עובר בלאו, ולא דמי למוחק על מנת לתקן שג'ם כן עובר, משא"כ בבית הכנסת אינו עובר רק כשעושה דרך השחתה עיין שו"ת חתם סופר אור"ח סימן ל"ג טעמא דמילתא וא"כ הכא אינו עובר כיון שאינו עושה זה דרך השחתה רק כמוכרח לקיים גזירת המלך, משא"כ במזוזה עובר גם שלא בדרך השחתה, כך תירץ בשו"ת עמודי אש סימן י"ח ס"ק ב'.

איך יש מציאות של עיר הנידחת הרי בעינן עדות שאתה יכול להזימה ובעיר הנידחת זה לא שייך?

הנה הרמב"ם פ"ד מע"ז פסק דקטני עיר הנדחת ונשיהם נהרגים.

יש להקשות: א"כ איך מקבלים עדות בעיר הנדחת להרוג אותם ע"פ עדות המעידין עליהם, הרי קימ"ל דכל עדות שאי אתה יכול להזימה לאו שמיה עדות, וא"כ כאן אם נזים את העדים לא נוכל לקיים בהם מה שהם זממו, דהרי הם באו להעיד נמי על הנשים וטף שיהרגו דהרי בעיר הנידחת הורגים נמי את הקטנים, אבל את בניהם של העדים אי אפשר להרוג דכתיב ועשית לו כאשר זמם לו ולא לזרעו כמו שמבואר בגמ' מכות ב' ע"א לגבי עדים שהעידו של אדם שהוא בן גרושה וחלוצה דאין אומרים שיעשה הוא בן גרושה וחלוצה דכתיב ועשית לו כאשר זמם ולא לזרעו, א"כ מדוע בעיר הנידחת מקבלים עדות, ובשלמא בעדות בן גרושה מקבלים עדות ולא מקרי עדות שאי אתה יכול להזימה ע"ש בתוס' מכות ב' כמה טעמים משא"כ בעיר הנידחת זה לא שייך כך מקשה במנחת חינוך מצוה תס"ד, וכן בשפת אמת מכות ב' ע"א, וכן בשו"ת חתם סופר חו"מ סימן כ"ד, וכן בקהלת יעקב מכות ב'.

איכא כמה תרוצים:

א. הוה שפיר עדות שאתה יכול להזימה, ומה שהטף ונשים אינם נהרגין באם מתזימים את העדים, הוא כי בעדותם של העדים לא היו גם על הטף והם מעידים רק על העובדים, וזה מה שגם הטף נדנים לפי חרב הוא לא מצד עדותם של העדים נהרגין וזה הוא רק מצד רובו של העיר והעדים בעדותם לא חייבוהו רק את העובדים לבד. ונמצא שיש שני דינים בדין עיר הנדחת א' להעיד על העובדים על כל אחד ואחד שעבד עבודה זרה ב' לעשות את העיר בדין עיר הנדחת אחרי שנמצא שם ממאה עד רובו של שבט העובדים עבודה זרה. וא"כ לפ"ז מה שהטף ונשים דנים ג"כ לפי חרב הוא לא מעדותם של העדים כי אם מדין רובו של שבט וזה אין שייך להעדים ובודאי נוכל בזה לקיים ועשיתם לו כאשר זמם לעשות וכו', כך תירץ בשו"ת בית ירדב"ז סימן ו', וכן בקהלת יעקב מכות ב' ע"א.

ב. הרמב"ם מיירי באופן שאין לעדים ילדים דבכהאי גוונא שפיר מתקיים כאשר, זמם ושפיר מקבלים את העדות על עיר הנידחת, כך תירץ במנחת חינוך מצוה תס"ד. אבל דוחה תרוץ זה: דכל זה הויא ליה להרמב"ם לשהמיענו שרק בכזה אופן מקבלים עדותם.

ג. גבי בן גרושה שייך שרצה ליתן פסול שהיה לו ואשר יהיה לו אח"כ, זהו נקרא פסול זרע, ולא יעשה להמזימין כן, משא"כ בעיר הנדחת שקאי רק על הטף שהיה להם באותו עת, זהו כמו שהעידו עדות על אנשים רבים שחטאו, ובהזמה יענשו רק ב' העדים, ומ"מ נקרא כאשר זמם, כך תירץ בשפתי צדיק פ"ה ראה אות מ"ד, מובא בשפת אמת מסכת מכות דף ב' עמוד א'.

ד. כיון שדברי רמב"ם דהורגים כגם את הטף בעיר הנידחת נלקחים מתוספתא שלהי סנהדרין, וכרבי אליעזר שם א"כ על ר"א תסוב הקושיא הא הוה עדות שא"א יל"ה אלו דבריק, ובאמת על ר"א לא קשה מידי דיש לומר דסבירא ליה כסומכוס ב"ק ע"ה ע"ב ומשמע שם מרש"ל ד"ה היכי דאמרי לא ידעי' וכו' דאי מסתפי משום עונש שוב ה"ל יכול להזימו לסומכוס וא"כ אע"ג דלא נוכל להמית בניהם רק עצמם מקרי לסומכוס יכול להזימם ולק"מ לר"א, אך לרמב"ם תיקשי דהלכה רווחת דלא כסומכוס ואיך פסק הוא להרוג טף ונשים, והנה במ"ש תוס' ריש מכות נתיישב גם זה ופשוט הוא, כך תירץ בשו"ת חתם סופר חו"מ סימן כ"ד.

האם יש מצוה לבקר קרובים ביום טוב משום שמחת יום טוב?

בפרשתן ט"ז ל"ד **ושמחת בחגיך אתה ובנך ובתך ועבדך וגו'** בענין האם בחג הפסח יש מצוה של שמחת בחגיך כיון שאין מוזכר בתורה מצות שמחה בפסח, עיי' בספר החדש מעדני אשר חג הפסח שיצא בפסח האי שתא ע"מ קכ"ו.

קימ"ל אור"ח סימן תקכ"ט חייב אדם להיות שמח וטוב לב במועד, הוא ואשתו ובניו וכל הנלוים אליו, כיצד משמחן, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים, והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו.

יש לחקור האם מי שהולך לבקר קרובים ביו"ט מקיים מצות שמחה דזה גורם לו שמחה שפוגש את קרוביו או דילמא אינו מקיים מצות שמחה.

הנה איתא במשנה פסחים מ"ט ע"א ההולך לשבות שביתת הרשות ונזכר שיש לו חמץ בביתו וגו' ופירש רש"י שהיה הולך להחשיך על התחום לקנות שביתה שם וליכך ד' אלפים לדבר הרשות.

והקשו בתוס' שם: הרי איכא מאן דאמר דסבירא ליה ערובין ל"א דאין מערבין אלא לדבר מצוה, א"כ איך אפשר לעשות עירוב לדבר הרשות.

ומתוך התוס': דה"פ לשבות שביתת הרשות שהולך לשמוח בפסח בבית אוהבו או קרובו, חזינן מדברי התוס' דללכת בחג לבית אוהביו וקרוביו הוא דבר מצוה.

וכן כתב המהר"ם שם וז"ל לשבות שביתת הרשות שהולך לשמוח בפסח ר"ל שיש בו מצוה קצת, אבל נקרא רשות כנגד שחיטת הפסח וכיוצא בו.

אבל בחתם סופר פסחים מ"ט ע"מ א' כתב דכוונת התוס' דלא מיירי כלל בעירוב אלא שהולך לשמוח ב"ט בבית אוהבו, וזה נקרא לשבות שביתת הרשות כמו דאמרינן ששבת ביבנה, ובמס' סוכה מעשה בר"א ששבת בגליל העליון והיונו שהיה שם י"ט של סוכות וה"נ דכוותיה ודלא כמהר"ם לובלין.

וברבינו בחיי פרשת בא פרק יב פסוק כ"א על הפסוק **"ויאמר אליהם משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם"** כתב וז"ל מכאן שחייב אדם לקרב קרוביו כדי שישמחו עמהם בימים טובים, וכן בימות הגאולה הבטיחנו הקב"ה להתקרב איש אל משפחתו שנאמר ירמיה ל, כה **"בעת ההיא נאם ה' אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל"**.

מעדני אשר: נראה להעיר דאפילו לשיטות דאיכא מצוה לבקר קרובים ביו"ט משום שמחה, זה רק למי שיש לו שמחה כשנפגש עם קרוביו, אבל יש אנשים שאין גורם להם שמחה כשנפגש עם קרוביו בודאי שאין מקיים בזה מצות שמחה.

ובענין לקרב קרובים יש לציין דבר נפלא: דהנה איתא בגמ' מכת כ"ד ע"א על הפסוק **"וחרפה לא נשא על קרובו"** דרשינן בגמ' זה המקרב את קרוביו וכתב במהרש"א שם וז"ל נראה לומר שאמר דחרפה לא נשא על קרובו היינו שמוכיחן ובהו הוא מקרבן אף לעצמו, כי כן דרך כל הארץ על איש טוב וישר לומר ולהודיע שהוא קרובו, אבל על איש הרע אף אם קרובו הוא מכחיש בו והרי זה אם אינו מוכיחן שישו בו למוטב הרי הוא מרחיקו ממנו שהוא מכחיש אחר"כ בו שאינו קרובו.

האם כשקונים כלי בישול לאשה מקיים המצוה של שמחת יום טוב?

איתא בגמ' פסחים ק"ט עמוד א' תנו רבנן חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל, שנאמר ושמחת בחגך, במה משמחם, ביין, רבי יהודה אומר אנשים בראוי להם, ונשים בראוי להן, אנשים בראוי להם ביין, ונשים במאי, תני רב יוסף בבבל בבגדי צבעונין, בארץ ישראל, בבגדי פשתן מגוהצין, תניא, רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבית המקדש קיים - אין שמחה אלא בבשר, שנאמר דברים כז וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך. ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין, שנאמר תהלים קד ויין ישמח לבב אנוש.

הנה בגמ' מבוואר שהשמחה לנשים זה בבגדים, אבל בטור ובש"ע אור"ח סימן תקכ"ט הוסיפו שאף בתכשיטים נמי מקיימים מצוה זו.

והגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל מובא בהלכות שלמה מועדים פרק י"א ארחות הלכה 4 סבר שאפשר נמי לקיים מצוה זו ע"י קניית כלי בישול וכדומה וכן הוא היה נוהג למעשה לקנות כלי בישול לחג כדי לקיים מצוה זו, וכן השיב לשאל דכל שיוודע באשתו שתהא לה שמחה מכלי מסוים מקיים המצוה בזה, אף אם הוא כלי שאסור להשתמש ביום טוב, דסוף סוף שמחה הוא לה.

ופעם כשראה הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל אחד מתלמידיו שהיה לו אתרוג מהודר ביותר שמחירו גבוה מאד, שאלהו בנימת תוכחה, המלאת כבר שאר חובתיו, האם קנית כבר בגד חדש וכדומה לזוגתך לכבוד הרגל כדתיא בפסחים ק"ט וכמו דקימ"ל בש"ע אור"ח סימן תקכ"ט.

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידינו הרב מרדכי זיסקינד הגר שליט"א ברוקלין א' **להוציא כל ממונו למצוות עשה מצד שעובר בלא תגרע.** לכאורה יש לשאול מדוע לא צריך להוציא כל ממונו כדי שלא לבטל כל מצוה, הרי כל מבטל מצוה עובר בלאו של כל תגרע (כמבואר ברש"י ב"ה דט"ז, ועיי' בטור"א), ומדוע קיי"ל (בשרע ארח תר"ז) שעל מצוה צריך לבבוע רק חומש מנכסיו.

וביותר יש לשאול על הרשב"א הנ"ל מדוע מצינו חילוקי כפרה בין עשה ללאו, שמבטל עשה תשובה מועילה מיד, ובעבר על ל"ת תשובה תולה ויה"כ מכפר, הרי כל אדם שמבטל עשה איך מתכפר לו מיד הרי עבר גם על לאו, ולזה צריך יה"כ בשביל שיתכפר.

ב' החיוב ליתן הכר לעבד אפילו שחייך קודמין. כי טוב לו עמך, מכאן אמרו כל הקונה עבד כקונה אדון לעצמו, ואם יש לו כר אחד צריך ליתן זאת לעבד, וצ"ע דבגמ' ב"מ ס"ב דרשו על הפסוק של וחי אחיך עמך, ששנים שהיו מהלכין בדרך חייך קודמין לחיי אחיך, הרי דרשינן עמך ולא יותר ולכן הוא קודם לשתיית המים, ומדוע לגבי עבד עברי דורשים מעמך שהעבד עדיף מהאדון.

ג' ס"ת שנמצא בו טעות בין ברכה לקריאה. המשנ"ב פסק (סי' קמ"ג סק"ב) שאם בירך העולה לתורה ולאחר ברכתו נמצא בס"ת פסול אשר מחמתו גללו ספר זה והוציאו ספר אחר אינו צריך לברך שנית, וצ"ע מאי שנא מהמבואר בהל' ר"ה (סי' תקפ"ה סק"ד) שאם לאחר שבירך התוקע קודם שהתחיל לתקוע הביאו לו שופר אחר צריך לחזור ולברך.

ד' איסור בישול המן במדבר. ברמב"ם פ"ט מהל' שבת ה"ג מבואר שדבר שאינו צריך בישול כלל פטור המבטלו, ויש להבין לפי"ז מה דמבואר בפסוק בפר' בשלח פט"ז פכ"ג שהיו צריכים לאפות לבשל המן מערב שבת, ולכאורה הרי המן היה אפשר לאוכלו כמות שהוא וא"כ מדוע היה אסור מה"ת להכינו בשבת.

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תוכה את השולח להיכנס להגדרה על סך 1000 ₪.
 - כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגדרה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכוייו בהגדרה.
 - כל חודש, בראש חודש תשרי הגדרה בין כל השולחים, הוזכר ייבדקו תשובותיו, ויתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
 - ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
 - שימו לב: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקט מערכת משיב כהלכה 0775558617 או במייל mcir.s1000@gmail.com ולברורים ומרטים נוספים בטלפון 0573154010 | נא לציין שם וטלפון על התשובות. כמו"כ נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות ענו.
- אנו חוזרים ומבקשים, השולחים בכתב יד, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקט. כתב לא ברור לא יכנס להגדרה.

ההגדרה התקיים א"ה ביום ראשון א' באלול, תשובות ניתן לשלוח עד יום ראשון בצהריים.

מכתבים למערכת

האם מותר להניח תפילין של רבינו תם באמצע חזרת השי"ן

מה שהבאתם בשם הפרי מגדים אור"ח סימן ל"ד משב"ז ס"ק ב' ד"ה מ"ש שכתב וז"ל וחדשים מקרוב חולצין תפילין דרש"י ומניחין תפילין דרבינו תם לאחר קדושה של שמונה עשרה ובאמת מלבד ששושין שלא כדון כמבואר בש"ע סימן כ"ה ס"ק י"ג דנהגו העולם שלא לחלוץ תפילין עד אחר קדושת ובה לציון, גם צריך לכוין בתפילת שמונה עשרה לשליח ציבור לא לעסוק בדבר אחר, ולא רציתי לשאול כלל אותם ולא רוצה אני בתיוגם, וכן הבאתם עוד הרבה פוסקים שאסרו.

כ"ק האדמו"ר מלייפניק שליט"א בני ברק

נראה להעיר, הרי ידוע שרש"י הגה"צ והקדוש רבי שלום אליעזר בן זקניה"ק מרן בעל הדברי חיים אשר הקפיד וציווה למקורבו לתלמידיו ולבאי ביתו בדיקת הניח תפילין של רבינו תם בחזרת השי"ן, וכמה טעמים איתו, הן ע"פ סוד שלא גילה אלא להצטניק, וע"פ נגלה אמר פעם שבעת חזרת השליח ציבור באים אליו אנשים עם בקשותיהם וכאשר הוא מניח תפילין דרבינו תם היא מורה להם שלא יוכל לשוחח כעת ועיי"ז מצליח בדרך כבוד לשמור על השתיקה יפה בעת חזרת השליח ציבור.

הגאון רבי שלמה דוד קליין שליט"א לונדון מח"ס אצ"ר תשובות

נראה לציון מה שראיתי מהגה"ק בעל שפע חיים וצ"ל בקונטרס תשובות שחיבר חתנו אב"ד קרית הבעש"ט דמי שיש לו שני ברירות או להניח תפילין זמן רב אחר התפילה, או להניחם בחזרת השליח ציבור, דעריך להניחם בחזרת השי"ן, וכידוע שהרה"ק מהר"א ז"ע מבעלזא קנס את עצמו באופן שהניח תפילין דרבינו תם זמן רב אחר התפילה, ומי יבא בסוד קדושים.

הגאון רבי נפתלי הירצקא רייזמאן שליט"א חו"מ"ע מחזיקי הדת בני ברק

יש לציון שהגאון המהרש"ם כתב בזה תשובה להגאון בעל עיר מבצר ללמד זכות על רבים שנוהגים כן במדינתו.

הרה"ג רבי אריה לייב אשר שיק שליט"א כולל דארג בני ברק

מה שהבאתם בשם המשנה ברורה סימן ל"ד ס"ק י"ד דנמי פסוק שאסור להניח תפילין דרבינו תם בעת חזרת השי"ן, יש להעיר בדמקום אחר נראה דסותר עצמו דכתב במשנה ברורה סימן ל"א ס"ק י"ג על מה שכתב שם הרמ"א שנוהגין בכל גלילות אלו להניחם במועד הדיני חו"מ"ע ולברך עליהם, כתב וז"ל ועכשיו נהגו איזה אנשים לסלקן אחר קדושה של תפילת י"ח וז"מ ציכין לזוהר לכוין לשמוע חזרת התפלה, ושעמתי לתרין שרק להוריד תפילין אין בעיה ואפשר לכוין לשמוע, אבל להניח תפילין זה צריך יותר כוונה וקשה לשמוע חזרת השי"ן.

הרב אברהם שאול ווייסהויז שליט"א כולל סאטמאר ירושלים

נראה להעיר דבשו"ת פרי השדה הל"ק ב' סימן צ"ז כתב דאף דכתב הפרי מגדים דאין להניח תפילין דרבינו תם באמצע חזרת השי"ן, זה רק בשאר ימות השנה, אבל בראש חודש שיש קפידא שלא להניחן אחר מוסף יש להקל להניחן בעת חזרת השי"ן.

האם מותר לעיין בספר בשעת חזרת השליח ציבור

מה שדנתם באריכות האם מותר לעיין בספר בעת חזרת השליח ציבור או דילמא אסור, והבאתם דרוב הפוסקים הכריעו לאסור.

הרב אליעזר דלמן שליט"א ירושלים ישיבת מור

נראה לציון דבר נפלא מה שכתב הגאון רבי שמשון פניקס וצ"ל בספרו שערים בתפלה ע"מ י"ד שמבאית מכתבי האר"י דענין חזרת השי"ן יש לו מעלה עצומה על תפלת לחש, ויש הבדל בין שני חלקי תפלה אלו ומדרגות בלי שיעור וערך, ועל זה רמזה חז"ל ברכות ל"ד ע"ב דהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל והגרי"א דהיינו חזרת השי"ן דבה תלוי עליית התפלה.

על מה שמכח הרבה אנשים בזמן הזה שאין מקפידין שלא לעבור לפני המתפלל

מה שהקשיתם בשם הפוסקים על הא דקמ"ל אור"ח סימן ק"ב סוף ד' אסור לעבור כנגד המתפלל בשעת ד' אמות, דיש להקשות על מה שמכח הרבה אנשים בזמננו שאין מקפידין על הלכה זו, הרי זה הלכה מפורשת, וכתבתם כמה הסברים ללמד זכות על מנהג העולם.

הרה"ג רבי אהרן יהושע קלוגר שליט"א מח"ס הליכות חיים

נראה לציון בזה שיעור של הגה"ק מצאנו ז"ע בעל שו"ת דברי יצחק נרפס בדרשות חומשי"ן פרשת וארא תשמ"ב ע"פ קע"ג וז"ל ל"ק לדאבון הלב רבו מולוים ומקילים בעניני התפילה, וכגון לעבור לפני המתפלל שבש"ע החמירו בזה מאוד משום שמבטל כוונת המתפלל, ואפילו בניצרך לנפקי דגו איש מקום להקל.

גר קטן שהתחרט על הגירות האם הינו שנגע עד עכשיו הויא יין נסך

מה שהבאתם בשם שו"ת חת"ס י"ד סימן רנ"ג טובא בפתחי תשובה יור"ד סימן רס"ח ס"ק ח' דגר קטן שגירו אותו בית דין זין וכשגדלו התחרט על הגירות דוראי אין ספק כלל דעקרה הגירות למפרע והיין הנשאר שנגע בו קודם מחאתו הוא ככל מגע גוי קטן ביין שלנו.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א חו"מ"ע מחזיקי הדת

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון (העיר מהמאריין)

נראה להעיר מהא דאיתא ברש"י כתובות י"א ע"מ א' ד"ה ויכולין לפתח שכתב ואם קדש אשה משמיחה אינה צריכה גט, משמע דאחר שמיחה לא הויא גט למפרע, ויש לציון דהמאריי כתובות י"א ע"מ א' חולק על זה דכתב שמגעו ביין למפרע מותר, והואיל וקטן היה ואע"פ שגוי קטן עושה יין נסך הויא לגיירה גדול אבל הכא מילתא דלא שכיחא היא ולא גורנין.

מדוע מן התורה אין חיוב לאב לשכור מלמד כדי שילמד עם בנו

מה שהקשיתם על מה שכתב הדרב"ו, וכן בלחם משנה, דהא דקמ"ל יור"ד סימן רמ"ב דחיוב האב לשכור מלמד לבנו כדי שילמד עם בנו, דזה רק חיוב מדרבנן, דיש להקשות מדוע שלא יהא חיוב דאורייתא לאבא לשכור מלמד לבנו, מאי שנא מכל מצוות שבתורה שצריך להוציא ממון עד חומש כדי לקיימו אור"ח סימן תרנ"ז, וכן ביר"ד סימן קצ"ז א"כ כאן כיון שיש מצוה ללמד את בנו, מדוע שלא יהא חיוב לשכור מלמד כדי לקיים המצוה של וישננתם לבניך.

הגאון הצדיק רבי מרדכי שבתאי איזנברגר שליט"א ר"מ בישיבת צאנז נתניה

נראה להעיר, דבקרית ספר להמב"ט הלכות תלמוד תורה פ"ק א' כתב וז"ל וחיוב לשכור מלמד לבנו ונראה דהוא הדין לבן בנו דבני בניו הרין כבנים אבל אינו חיוב לשכור ללמד לבן אחיזים כי חיוב לשכור מלמד לבנו הוא מולמדת אותם את בניכם ומיוחדתם לבניך ובני בניך והוא עשה וכפינן עליה כמה דכפינן לעשות סוכה או מצוה ארת, משמע מדבריו דהויא דאורייתא כמו בכל מצות עשה דצריך להוציא ממון כמו שטענתם.

הרב גדליה מרדכי שטרן שליט"א ירושלים

נראה להעיר, על מה שהבאתם בשם כמה רבנים לתרץ דהמצוה הוא רק על האב ולכן מלמד זה רק דרבנן, וכי כאשרם לא יכול בעצמו זה הופך דאורייתא לרבנן, אלא יש ליישב דכאן אין המצוה העברת ידע בלבד, זה אפשר גם ע"י שליח, אבל כאן יש מצוה בגופו שאי אפשר ע"י שליח, של איגוד קשר עם הש"ן קשר נפשי בחינת שאל אב"ד ויגדך ויקשר אותך עם האבות והגדות לבנך קשר מעבר לסיפור שזה רצון התורה בושננתם.

איך אמרינן בגמ' שביטול תורה אינה עבירה

מה שהקשיתם על הא דאיתא בגמ' ברכות ה' ע"א רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה" דיש להקשות הרי ביטול תורה הוא מעבירות החמורות, א"כ איך אמרינן פשפש ולא מצא עבירות, יתלה בביטול תורה, ותרצתם בשמונה אופנים.

הבה"ח קלונימוס אליעזר בנעט נ"ו קרית יואל סאטמאר

נראה לציון עוד תירוץ מה ששמעתי מפי כ"ק מרן אדמו"ר מהר"א סאטמאר שליט"א לתרץ ע"פ מה שכתב הר"ן נדרים פ"א בבבא ארבע הגמ' על מה אבדה הארץ, מפני שלא ברוב בתורה תחילה, ר"ל שלא היה התורה חשובה בעיניהם, ולכן לא ברוב עליה, והחז"א בנחל אשכול ביאר דבריו כי התורה מגנא ומצלא מן החטא, אבל אם התורה אינו חשובה בעיניו, אדרבה מתגבר היצר עליו מאוד, וכיון שבשעת החרבן לא היה התורה חשובה בעיניהם, זה הביא אותם לעבירות חמורות שבטילים היה החרבן כ"ד זה ביאור הגמ' פשפש ולא מצא, כי באמת אין יסורין בלא עוון וצריך לפשפש במעשיו אשר שבטילו נתייסר בו יסורין, ואם האדם מפשפש במעשיו בוודאי מוצא הרבה עבירות, אך פשפש ולא מצא היינו שלא מצא טעם הא"ך הגיע לידו עון הלא הוא עוסק בתורה שמגנא מן החטא, יתלה בביטול תורה, שלא היתה התורה חשובה בעיניו אלא מחשבת ביטול ובויון ולכן לא הגינה עליו התורה מן החטא.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
לבקש המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
לבויהיים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
מי שמעוניין להצטרף לאלפי המונינים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב ע"י ידידינו
אחי הגאון רבי משה שוורץ שליט"א
ראש מכון אור החיים
המהדר את ספרי האור החיים ברוב פאר והדר
לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
ירוה נחת מכל יוצאי הלציו
ויצליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הגאון רבי משה פארהאנד שליט"א
רב וראש כולל בית הלל ירושלים
לעילוי נשמת אמו
מרת יטל בת הרב נפתלי עבי ע"ה
נפטרה ב' אלול תש"ע ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג ישראל לעטר שליט"א
קרית צאנז נתניה
לעילוי נשמת אביו
הרב דוד בן הרב ישראל ז"ל
נלב"ע כ"ג תמוז
ולעילוי נשמת אמו האשה החשובה
מרת חיה בת הרב שלמה ע"ה
נפטרה ח' אדר ת.נ.צ.ב.ה.